

Date: 7th July-2026

DAVLAT MOLİYASIDA SHAFFOFLIKNI OSHIRISH, RAQAMLASHTIRISH VA
MOLIYAVIY NAZORATNI KUCHAYTIRISH ORQALI ISROFGARCHILIKNI
KAMAYTIRISH YO‘LLARI

Yarmatov Bobomurod Abdujalilovich

Osiyo Xalqaro Universiteti magistri

bobomurodyarmatov89@gmail.com

Annotatsiya Mazkur tezisdavlat moliyasida shaffoflikni ta'minlash, raqamli texnologiyalarni joriy etish hamda moliyaviy nazoratni takomillashtirish orqali budjet mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Davlat moliyasida uchraydigan isrofgarchilikning asosiy sabablari tahlil qilinib, ularni bartaraf etishning zamonaviy mexanizmlari taklif etilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamlashtirish, ochiq budjet tizimi, elektron davlat xaridlari va ichki audit tizimini rivojlantirish davlat mablag'laridan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

Tayanch iboralar: davlat moliyasi, shaffoflik, raqamlashtirish, moliyaviy nazorat, davlat budjeti, ochiq budjet, elektron davlat xaridlari, audit.

Abstract This thesis examines ways to reduce waste in public finance through increasing transparency, digitalization, and strengthening financial control. The study analyzes the main causes of inefficient use of public funds and proposes modern mechanisms to improve budget efficiency. The findings indicate that digital governance, open budgeting, electronic public procurement, and effective audit systems significantly enhance the efficiency of public financial management.

Keywords: public finance, transparency, digitalization, financial control, state budget, open budget, public procurement, audit.

Аннотация В тезисе рассматриваются вопросы сокращения неэффективного использования государственных финансов посредством повышения прозрачности, цифровизации и совершенствования финансового контроля. Проанализированы основные причины возникновения финансовых потерь и предложены современные механизмы повышения эффективности использования бюджетных средств.

Ключевые слова: государственные финансы, прозрачность, цифровизация, финансовый контроль, государственный бюджет, открытый бюджет, государственные закупки, аудит.

Davlat moliyasi mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning samarali boshqarilishi barqaror iqtisodiy rivojlanish, aholi farovonligini hamda davlat xizmatlari sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Davlat budjeti mablag'larining oqilona taqsimlanishi va ulardan maqsadli foydalanilishi iqtisodiy siyosatning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli davlat moliyasida shaffoflikni ta'minlash va moliyaviy nazoratni kuchaytirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biridir [1]. So'nggi yillarda O'zbekistonda davlat moliyasini boshqarish

Date: 7th July-2026

tizimini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, "Ochiq budget" tizimining joriy etilishi, elektron davlat xaridlari platformalarining rivojlantirilishi, davlat budjeti to'g'risidagi ma'lumotlarning ommaga ochiq e'lon qilinishi hamda budget mablag'lari sarfi ustidan jamoatchilik nazoratining kengaytirilishi moliyaviy shaffoflikni oshirishga xizmat qilmoqda [2]. Davlat moliyasida isrofgarchilik ko'pincha budget mablag'larini rejalashtirishdagi kamchiliklar, moliyaviy nazoratning sustligi, davlat xaridlarida raqobatning yetarli emasligi hamda inson omili bilan bog'liq xatolar natijasida yuzaga keladi. Natijada budget mablag'lari samarasiz sarflanadi, ayrim investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligi pasayadi va davlat xarajatlarining natijadorligi kutilgan darajaga erishmaydi [3]. Raqamlashtirish davlat moliyasini boshqarishda samaradorlikni oshirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Elektron budget tizimlari, elektron hujjat aylanishi, avtomatlashtirilgan moliyaviy monitoring va elektron davlat xaridlari mablag'lar harakatini real vaqt rejimida kuzatish imkonini yaratadi. Bu esa noqonuniy yoki samarasiz xarajatlarni erta aniqlash va ularning oldini olishga yordam beradi [4]. Shuningdek, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (Big Data) texnologiyalaridan foydalanish davlat moliyaviy nazoratining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda. Ushbu texnologiyalar orqali davlat xarajatlaridagi g'ayrioddiy operatsiyalarni avtomatik aniqlash, xavf darajasi yuqori bo'lgan bitimlarni saralash hamda audit jarayonlarini tezkor amalga oshirish imkoniyati yaratilmoqda [5]. Moliyaviy nazorat tizimini kuchaytirish davlat mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Ichki audit xizmatlari faoliyatini rivojlantirish, Hisob palatasi vakolatlarini takomillashtirish, davlat xarajatlarini natijadorlik mezonlari asosida baholash hamda jamoatchilik nazoratini kengaytirish budget intizomini mustahkamlashga xizmat qiladi [6]. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, davlat moliyasida shaffoflik yuqori bo'lgan mamlakatlarda korrupsiya darajasi nisbatan past, davlat xarajatlarining samaradorligi esa yuqori bo'ladi. OECD va Jahon banki tavsiyalariga ko'ra, davlat budjeti to'g'risidagi ma'lumotlarning ochiqligi, elektron davlat xaridlari, raqamli audit va natijadorlikka asoslangan budgetlashtirish davlat moliyasida isrofgarchilikni sezilarli darajada kamaytiradi [7]. O'zbekiston sharoitida ham davlat moliyasini boshqarishni yanada takomillashtirish uchun barcha budget tashkilotlarida zamonaviy axborot tizimlarini joriy etish, davlat xaridlarini to'liq elektron shaklda amalga oshirish, ichki audit faoliyatini mustahkamlash hamda budget mablag'lari sarfi bo'yicha ochiq ma'lumotlar bazasini kengaytirish maqsadga muvofiqdir. Bu nafaqat davlat mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlaydi, balki davlat organlariga nisbatan jamoatchilik ishonchini ham oshiradi [8].

Xulosa qilib aytganda, davlat moliyasida isrofgarchilikni kamaytirish uchun shaffoflikni ta'minlash, raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish va moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirish zarur. Elektron budget tizimlari, ochiq budget platformalari, raqamli audit, sun'iy intellekt asosidagi monitoring hamda ichki va tashqi audit institutlarini rivojlantirish davlat mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, davlat xizmatchilarining moliyaviy boshqaruv sohasidagi malakasini oshirish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish va xalqaro ilg'or tajribalarni

Date: 7th July-2026

milliy amaliyotga bosqichma-bosqich joriy etish davlat moliyasini boshqarish tizimini yanada takomillashtirishning muhim omillari hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining Budget kodeksi. – Toshkent, 2013 (o‘zgartirish va qo‘shimchalar bilan).
2. O‘zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to‘g‘risida"gi Qonuni. O‘RQ-684-son, 22.04.2021.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida PF–60-son Farmoni. 28.01.2022.
4. World Bank. *Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Framework*. Washington, DC, 2016.
5. International Monetary Fund. *Fiscal Transparency Code*. Washington, DC, 2019.
6. O‘zbekiston Respublikasi Hisob palatasi. Davlat budjeti mablag‘laridan foydalanish samaradorligi bo‘yicha yillik hisobot. – Toshkent, 2024.
7. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Recommendation on Budgetary Governance*. Paris, 2015.
8. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Davlat budjeti ijrosi to‘g‘risidagi yillik hisobot. – Toshkent, 2024.

